

SLOVENSKA TRAGEDIJA

Simbolni pogreb

Naj se še toliko razpravlja, negoduje in kritizira »brskanje za kostmi« (med drugim: kosti so marsikje same prihajale na dan – ob vsem skoraj grobnem molku tistih, ki so zanje vedeli, pa niso smeli vedeti – tako ob kopanju temeljev za tovarno v Kamniku, ko so delavci zaradi izritih kosti zapustili delovišče, kakor v brežiški okolici, kjer so buldožeristu malo grobo rekli, naj se briga za svoje kosti, tiste, z zico zvezane, ki jih je nariil iz zemlje, pa da so od bog ve katerih ubitih živali, najbrž prašičev... do tistih, ki jih je – slabo prekrile z mahom in zemljo – moral z grozo zaslutiti pisatelj Pavle Zidar na kraju, kamor ga je na pol sadistično pripeljal neki imeniten tovariš, »budžo«, z imenitnim avtom še v časih, ko se še ni smelo na glas povedati niti imena kraja, kaj šele kaj drugega), verni ljudje želijo opraviti svojo krščansko dolžnost do pokojnih. Brez pompa, brez razgrajanja, brez razkazovanja in javnega obsojanja. Dostojanstveno, mirno, zbrano, veliko bolj kot na običajnih pogrebi. Tudi človeka, ki nima nič zveze s tistimi po jamah in grapah, prestano trpljenje mrtvih in za njimi ostalih živih pretrese, zbere, zresni, postavi na tla, tistih pa, ki bi jih resnica, tako dolgo in vztrajno zabrisovana, dokončno razorožila in stregnila, pa navadno tako ni zraven, raje od daleč z večjim ali manjšim odporom kritizirajo, pobirajo pamfletne izjave vseh mogočih piscev pisem bralcev in drugih v stilu stare frontno-borčevske miselnosti in se zgražajo nad »klerikalizmom« po sredstvih javnega obveščanja. Ker jih pač ni zraven, tudi ne doživijo občutja ljudi, ki jih skoraj kot magnet privabljajo množična grobišča, ne morejo dojeti, da vse tiste »ceremonije« in sveče in križi ob jamah niso nikakršno razcvitanje zloglasnega klerikalizma, ampak preprost izraz človeško-krščanske pietete do mrtvih, naj so bili grešni ali nedolžni. Ob dejstvu, da so med starimi tudi otroci in celo dojenčki, je cinično še naprej papagajsko trobiti, da gre za same izdajalce, kolaboracioniste ipd. Za fante in može, pobite v Gorici pri Mali vasi (pri Vidmu), nihče ne ve (ali pa, pa noče povedati!), kaj so zakrivali, da so morali že v »svobodi« sami izkopati grob in sredi noči (povsod se je pobijalo zlasti ponoči!) pasti vanj.

Kruta smrt počivajočih v Krimski jami je še pretresljivejša od drugih. Vsaj zame. Križev pot in skrivnost Kristusove smrti na križu mi še za noben veliki petek nista bila tako blizu kot tisto nedeljo sredi krimskih gozdov. Čas se je strnil, razdalje 2000 let se je skrčila na majhen korak v preteklost in sedanost se je dotaknila večnosti.

Sprašujem se, kaj brez vsakega vskaza (ti so danes že čisto iz mode, hvala Bogu) zganja skupaj tolikšne množice ljudi. »Bedarija« maše, kot še vedno z gnusom podarja svoj odpor do obredov ena od zvestih tovarišic (rojena po vojni)? Radovednost? Privlačnost množice?... Morda koga. V zraku in v zbrani tišini tolikih ljudi brez policijskih kordonov, zaščite, varnostnih ukrepov (vsaj opazni niso kot nekoč) je nekaj, kar presega časovne in snovne razdalje. Čas se zgosti, za hip se preteklost in sedanost in prihodnost (še posebej poslednja) pokaže v drugačnih razsežnostih.

Veseljje, izraz velikega olajšanja, je zavelo čez teharske trave. Iz nekdanjega gozda so zaveli odrešujoči glasovi. Marsikje v okolici se je po končani spominski slovesnosti praznovalo kakor za največje praznike. Kaj ima to opraviti s t. i. klerikalizmom? Kdor ve, naj pove!

IVANKA ŠIRCELJ
ŽNIDARŠIČ

Simbolna maša

Letošnje leto je leto sprave. Sprave z mrtvimi, katerim nismo mogli ali smeli tako dolgo dati tistega spoštovanja in časti, ki jim kot ljudem pripada, pa tudi sprava z živimi, ko naj bi odpuščali in skušali pozabiti krivice in žalosti. Velik spravni dan za vso Slovenijo je bil v Rogu 8. julija. Ker pa imamo v naši župniji skupni grob Podgorcev, pobitih v Gorici, za katerimi ni bilo krščanskega pogreba in jim nismo mogli izkazati zadnjega spoštovanja in ljubezni, smo imeli zanje na mestu samem v nedeljo, 16. septembra ob treh popoldne, mašo in simbolni pogreb za vsemi tam pobitimi. Zbralo se je izredno veliko ljudi. Prostor za mašo so okusno pripravili Podgorci, med mašo je pel moški zbor, pa tudi ljudskega petja nismo pogrešali. Župnik je pri spominski maši med drugim povedal:

Zbrani smo na sveti dobrepoljski zemlji, na kraju, ki je oškropjen z mučeniško krvjo naših rojakov, ki so bili tu 15. junija ponoči pobiti. Dolga leta smo živeli, kot da se to sploh ni zgodilo. Hoteli so zabrisati sled za tem krvavim dogodkom, le svojci so tiho jokali in žalovali in peščica ljudi je s spoštovanjem in ljubeznijo prihajala na njihov grob, ga krasila z rožami in lučmi in bolečino v srcu, saj jim niso mogli izkazati niti krščanskega pogreba, kar so ga rajni gotovo želeli.

Danes, po 45. letih, jim lahko v svobodni domovini in prijatelji izkažemo tisto spoštovanje, ki smo ga kot kristjani in njihovi prijatelji dolžni izkazati. Blagoslovili bomo njihov grob, da bodo počivali v blagoslovljeni zemlji in krščansko pokopani. Predvsem pa bomo tu molili. Mogoče oni ne potrebujejo več naših molitev, potrebujejo pa jih tisti, ki so jih pobijali, in potrebujemo jih mi vsi, da bi znali ovrednotiti te dogodke in da se kaj podobnega med nami ne bi še kdaj ponovilo.

Preden bomo za tukaj pobite opravili sveto daritev, si jih priključimo v spomin.

Tu so našli smrt v noči od 15. na 16. junij 1945 sledeči Podgorci: Babič Alojz, star 35 let, Šuštar Viktor, star prav tako 35 let, Hegler Franc, star 18 let, Mavsar Franc, star 19 let, Babič Tone, star 16 let, Pavlič Peter, star 33 let, Škantar Stane, star 16 let, Škoda Janez, star 26 let, in neznani stražar iz Črnomlja.

FRANCE ŠKULJ

VRAČANJE PREMOŽENJA

Razlaščeni iz naše občine so osnovali svoje združenje

Na pobudo občinske Slovenske demokratične zveze je bilo 13. julija ob prisotnosti kakih 120 prizadetih lastnikov ustanovljeno Zdrženje lastnikov razlaščenega premoženja v občini Grosuplje. Namen združenja je organizirano si prizadevati za čim prejšnjo odpravo gmotnih krivic, storjenih zaradi lastninskega terorja komunizma, pomagati članom pri uveljavljanju njihovih pravic ter informirati javnost.

V 45 letih je socialistična »družba« pobrala v občini Grosuplje okoli 3000 ha zemljišč, veliko hiš, in poslovnih ter obrtnih prostorov pa tudi drugega premoženja.

Združenje odklanja samovoljno jemanje premoženja nazaj, bo pa odločno v svojih zahtevah in bo javno razglasilo vsakogar, ki bo postopke vračanja zaviral ali jih skušal izrabljati za sebične namene.

Zborovalcem je spregovoril tudi župan Rudolf Rome, ki je poudaril, da je vračanje premoženja prva točka Demosovega volilnega programa, popravljanje storjenega pa bo po njegovem mnenju trajalo 10 do 15 let. V imenu IS občine je nastopil Franc Javornik, ki je obljubil, da si bo IS prizadeval čim hitreje reševati zapleteno problematiko, ko bo sprejet ustrezen zakon.

Zbor so pozdravili tudi predstavniki nekaterih občinskih strank: ZSMS liberalne stranke, Slovenske kmečke zveze, Zelenih Slovenije, Slovenske obrtniško podjetniške stranke ter Slovenske demokratične zveze, ki nudi Združenju tudi denarno pomoč. Vsi so se postavili na stran razlaščenih in obljubili podporo v občinskih skupščini. Komunisti-prenovitelji in socialisti se zborovanja niso udeležili, čeprav so bili vabljeni kot vse druge stranke.

Združenje razlaščenih bo vodil 12-članski odbor, v katerem so: Franc Dremelj iz Višnje Gore, Jože Glavič iz Škofelj, Franc Kramar iz Sapa, Andrej Lampret iz Stične, Jaka Müller iz Grosuplje, Alojz Potočnik iz Grosuplje, Jože Smrekar iz Muljave, Franc Škufca iz Ponočev vasi, Ivanka Urbančič iz Tolčan, Jože Zrnc iz Zdenice vasi in Jože Žagar z Blečjega Vrha.

Delegacija združenja je 21. avgusta obiskala predsednika IS občine Grosuplje Zdravko Štegra in mu posredovala zahteve in predloge, ki jih je sprejel odbor združenja:

1. Takoj se naj začne upravni postopek za vračanje kmetijskih zemljišč, gozdov, stavb in poslovnih prostorov, ki se morajo vrniti že v okviru obstoječe zakonodaje, npr. zemljišča, oddajana v najem prejšnjim lastnikom.
2. Občinska skupščina naj sprejme sklep o denacionalizaciji 1958 nacionaliziranih zemljišč, ki jih uživajo razlaščeni lastniki sami, ker je to v njeni pristojnosti.
3. Izvršni svet občine naj republiški zakonodajni komisiji posreduje predlog, da naj po vojaških sodiščih odvzeto premoženje vračajo civilna sodišča.
4. IS naj določi pravnika,

ki bi prizadetim nudil brezplačno pravno pomoč ob pridobivanju razlaščenega premoženja.

5. Oblikuje se naj občinska komisija za nadzor in spremljanje postopka vračanja odvzetega premoženja. Vanjo naj bo vključen tudi predstavnik združenja.

Predsednik IS Zdravko Šteger je povedal, da občina zbira podatke o razlaščenih lastnikih, na konkretno reševanje primerov pa se bo moglo preiti šele z izidom zakona. Povedal je tudi, da je bilo v občini 607 zaplemb premoženja v zvezi z vojno, 7 zaplemb je bilo informbirojevskih, 16 zaplemb pa je izvršila tedanja občinska oblast. Od leta 1945 do 1955 je bilo po zakonu o agrarni reformi ralaščeno 43 lastnikov s 553 ha gozda ter 197 ha ostalih kultur. O ostalih »posegih« občinska uprava še nima podatkov. Pogovora delegacije s predsednikom IS se je udeleževala tudi pravničarka Erika Radi Podobnik, ki vodi občinsko pravno komisijo, ki bo reševala upravni del vračanja premoženja. V komisiji sta še pravnik Franc Urbančič in Marija Zaletelj.

21. septembra je Podobnikova pismeno obvestila združenje, da se je občinski upravi doslej prijavilo 621 razlaščenec, in sicer v zvezi z arondacijo 410, zaradi zaplemb 110, zaradi agrarne reforme, nacionalizacije, agrarnih skupnosti, zadružne lastnine ali zakupa 97 ter zaradi vrnitve premoženja 4.

Združenje lastnikov razlaščenega premoženja v občini Grosuplje šteje zdaj 114 članov, uradne ure pa ima vsak petek od 17. do 19. ure na Kolodvorski 2 na Grosupljem, tel. 771-089.

JAKOB MÜLLER

Kdaj in kje poslujejo stranke

SKD in SKZ

Na Kolodvorski cesti 2, na Grosupljem je začel redno poslovati

SEKRETAR občinskih podružnic Slovenskih krščanskih demokratov in Slovenske kmečke zveze

Uradne ure ima v ponedeljek in petek od 8. do 11. ure, v sredo pa od 13. do 16. ure.

SDZ

Slovenska demokratična zveza ima uradne ure vsak petek od 17. do 19. ure na Kolodvorski 2, telefon 771-089

Zeleni

Zeleni občine Grosuplje imajo telefon 771-310 in odprto pisarno v ponedeljek ter petek od 8. do 11. ure, v sredo pa med 13. in 16. uro.

Uredništvo vljudno naproša druge politične stranke, ki delujejo v naši občini, da nam pošljejo informacije o svoji organiziranosti.

Novo vodstvo SDZ

Slovenska demokratična zveza občine Grosuplje je septembra začela izdajati svoje glasilo Demokrat. Glavni cilj časopisa je obveščanje članov SDZ in ostalih občanov o delovanju in idejah občinske SDZ ter o vseh dogodkih v občini, ki morejo krepiti našo demokratično, narodno in ustvarjalno zavest. Glasilo bo izhajalo mesečno na osmih straneh manjšega formata. K sodelovanju v obliki dopisov, predlogov, vprašanj ali kritike so vabljeni vsi, ki jim je pri srcu resnica in hitrejši politični gospodarski in kulturni razvoj grosupeljske občine.

J. M.

Demokrat – list SDZ

Slovenska demokratična zveza občine Grosuplje je po izvolitvi novega IS nekoliko preuredila svoje vodstvo. G. Miro Vreg, ki je SDZ prizadevalo v času ustanavljanja in v obdobju predvolilnega boja, se je zaradi napetosti z vodstvom Demosa, delno pa tudi zaradi zapletov v zvezi s kandidaturom v občini IS, umaknil s položaja predsednika. Na občnem zboru, ki je bil sredi julija, je bil za novega predsednika občinske SDZ izvoljen Janez Perovšek, inž. gradbeništva. Novi odbor SDZ si je zastavil nalogo, da močneje poveže svoje članstvo in jih vzpodbudi k delovanju. SDZ pomaga Združenju lastnikov razlaščenega premoženja finančno in svetovalno, pri čemer opaža odpre pri delu občinske uprave, in sicer zaradi pragmatičnih, koristnostnih razlogov. Vodstvo SDZ pripravljata tudi literarne večere, od katerih bo novembra posvečen pesnici in pisateljici Ani Gale. Ob tem naj dodamo, da je član naše stranke Željko Kozinc izdal roman z naslovom Živ, in sicer s tematiko iz povojnih »udbovskih« časov.

J. M.

ZELENI KLIČEJO:

Zbogom, orožje!

Zeleni občine Grosuplje podpirajo projekt: SLOVENIJA – MIROVNA OAZA EVROPE (demilitarizirana Slovenija oziroma Slovenija brez lastne vojske), ki so ga pripravili Zeleni Slovenije ter gibanja za kulturo miru in nenasilja.

Objavljamo nekaj ključnih misli iz tega projekta, ki ga je pripravil predsednik slovenske stranke zelenih in član predsedstva Republike Slovenije dr. Dušan Plut. Po njegovem se bo naša država že ob sprejetju nove ustave morala odločiti med dvema možnostima: ali bo za samostojno slovensko vojsko ali pa za demilitarizirano Slovenijo brez vojske, vojaških objektov in vojaške industrije. Po odhodu JLA in proglatitvi nevtralne Slovenije bo za to napočila zgodovinska priložnost. To bi bil zgled za pričetek demilitarizacije drugih jugoslovanskih držav, Balkana in celotne Evrope. Z državljansko vojno in nasiljem ni mogoče uspešno reševati zapletenih medrepubliških in mednacionalnih problemov sedanje Jugoslavije. Nekaj tisočglava nova slovenska armada pa tudi objektivno ne bi mogla preprečiti morebitnega vojaškega napada številčno nekajkrat močnejših armad sosednjih držav. Varnostna rešitev za Slovenijo je intenzivna in globalna politika miru.

Bistveno je izhodišče, da postane ideja o Sloveniji brez armade temeljna ustavna kategorija. Zeleni predlagamo, da se tretji »mirovni« člen nove slovenske ustave glasi: REPUBLIKA SLOVENIJA JE DEMILITARIZIRANA DRŽAVA BREZ LASTNE VOJSKE IN BREZ VOJAŠKE INDUSTRIJE. VARNOSTNA POLITIKA TEMELJI NA NEGOVANJU MIROLJUBNIH MEDNARODNIH ODNOSOV, NA SPOŠTOVANJU ČLOVEKOVH PRAVIC IN NA VZPOSTAVLJANJU EKOLOŠKIH, SOCIALNIH IN DUHOVNIH VREDNOT.

Peticijo v prid tega mirovnega člana lahko dobite in podpisujete na sedežu grosupeljske podružnice zelenih na Kolodvorski 2, v urah, ko tam posluje predstavnik stranke. Bodite z nami. Smo za suvereno Slovenijo brez pušk in bajonetov, že danes! Vojašnice JLA na slovenskih tleh naj dobijo civilisti!